

Левчук Є.М., здобувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права НАВС *Науковий керівник*: Колб О.Г., професор кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права, доктор юридичних наук, професор

Про значущість душпастирської опіки в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах

Одним із ключових етапів реформування, який проходить Державна кримінально-виконавча служба (далі - ДКВС) України, є зміна правових засад роботи персоналу, спрямованих на оптимізацію існуючої мережі установ виконання покарань, слідчих ізоляторів (далі - УВП, СІЗО), так як пострадянська система виконання покарань стрімко втрачає рейтингові позиції ефективності [1, с. 4].

Прагнення до змін спонукає до пошуку якісно нових засобів впливу на ситуацію, що має місце в УВП загалом, спрямованих на гуманізацію умов відбування покарання, зменшення кількості негативних явищ в середовищі засуджених, таких як: порушення та злісне порушення, швидка зараженість кримінальною субкультурою і т. п. Як свідчить практика, у структурі злочинності серед засуджених питома вага належить вчиненню ними повторних злочинів в УВП, серед яких першість впевнено займають злочини за ст. 391 КК України «Злісна непокора законним вимогам адміністрації установи виконання покарань» [2, с. 3].

Одним із ефективних заходів протидії означеному діянню, запобігання пенітенціарній (рецидивній) злочинності в УВП, СІЗО є залучення представників релігійних організацій до участі у «тюремному житті» засуджених [3, с. 71].

З огляду на важливість зазначеного напрямку роботи [4], виникла нагальна потреба у введенні в штати УВП, СІЗО та комплектування посад для священнослужителів (капеланів). Доцільно припустити, що саме під впливом душпастирської опіки, вдається успішно здійснювати профілактичний вплив на злісних порушників, авторитетів злочинного середовища, засуджених з негативною спрямованістю і т. п.

На теперішній час, в УВП, СІЗО ключова роль у здійсненні процесу виправлення і ресоціалізації засуджених належить відділу соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими, а саме начальнику відділення соціально-психологічної служби (далі -СПС). Разом з тим досить спірним є питання про наявність у даних посадових осіб достатнього обсягу знань для організації та проведення роботи у зазначеному напрямку. У повсякденній діяльності, начальник відділення, щодня акцентує увагу засуджених на важливості моральних, культурних якостей, якими має бути наділений

засуджений, на момент звільнення з УВП, СІЗО. Однак, чи є така функція профілактичною?

Як показує практика, ефективність виховного впливу, що здійснюється на засуджених в сучасних умовах, є незначною. Адже, враховуючи широкомасштабне коло функціональних обов'язків, [5, с. 3, 4, 5, 6], які покладаються на працівників відділів соціально-виховної та психологічної роботи, ставиться під сумнів результативність діяльності начальника відділення СПС, у напрямку перевиховання осіб, позбавлених волі. Крім цього, двополярність прав начальника відділення СПС в частині забезпечення правопорядку шляхом застосування до засуджених засобів стимулу і примусу, (ст. 135 КВК України) спрямованих на досягнення мети з їх виправлення і ресоціалізації, не завжди гарантує появу очікуваного результату [6]. Доводиться констатувати, що недостатній ефект такого впливу, відсутність обсягу необхідних знань, не дозволяють належним чином впливати на маси засуджених, здійснювати їх планомірну підготовку до законослухняного життя у вільному суспільстві [7, с. 51].

У зв'язку з цим, важливість введення у штат УВП, СІЗО незалежної особи - священнослужителя (капелана), який би корегував поведінку засудженого властивими для нього методами є очевидною [8].

З огляду на сказане, заслуговує на увагу питання щодо розширення правового підґрунтя дії душпастирської опіки, відносно засуджених Священнослужитель (капелан), діючи як «незалежний суб'єкт», зможе набагато ефективніше виконувати профілактичну функцію у напрямку запобігання негативних явищ у середовищі засуджених, в тому числі стимулювати зниження рівня пенітенціарної злочинності.

Особливо актуальним такий вплив тоді, коли до засудженого застосовується захід у виді переведення до ПКТ (ОК), в цей час, засуджений ізолюється від загальної маси спец. контингенту та спроможний наодинці, і за умов роботи з ним, капелана багато переосмислити в своєму житті. Саме «незалежна» особа духовного сану, зможе швидше загоїти душевні рани таємниці, що є джерелом злочинної поведінки (злісної непокори) та знайти індивідуальний підхід до кожного засудженого, формуючи новий моральний облік та правосвідомість.

Отже, представники релігійних конфесій, а саме священнослужителі (капелани) мають стати одним із суб'єктів профілактики злочинності у місцях позбавлення волі.

Список використаних джерел

1. Про діяльність підрозділів охорони, нагляду і безпеки кримінально - виконавчих установ у 2015 році: Інформаційний бюлетень. - К.: ДПтСУ, 2016. - 44 с.
2. Про огляд стану злочинності в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах : окреме доручення ДПтС України від 25.02.2016 № 12616.

3. Колб О.Г. Релігійні організації як суб'єкти загальної профілактики злочинності в місцях позбавлення волі // Юридична Україна. - 2004. - № 2. - С. 70-72.

4. Молитва та віра допомагають вистояти // Закон і обов'язок. - 2016. - 01 квіт. - № 13 (3263). - С. 1.

5. Про організацію соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими : наказ Міністерства юстиції України від 04.11.2013 № 2300/5.

6. Кримінально-виконавчий кодекс України : Науково-практичний коментар / за заг. ред. д.ю.н., проф. В.В. Коваленка, д.ю.н., проф. А.Х. Степанюка. - К.;, 2012. - 492 с.

7. Ісаков П.М, Мамука О.В. / Окремі проблеми реалізації виховного впливу на засуджених до позбавлення волі та шляхи їх розв'язання / П.М. Ісаков, О.В. Мамука // Актуальні питання застосування кримінально-виконавчого законодавства : матеріали круглого столу (Київ, 18 березня, 2015 р.) / відп. ред. В.А. Кирилюк. - К. Державна пенітенціарна служба України, Інститут кримінально-виконавчої служби, 2015. - 236 с.

8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо регулювання діяльності капеланів, в органах і установах, що належать до сфери управління ДПтС України) : закон України від 12.03.2013 № 3233 // Офіційний вісник України. - 2015. - № 28. - Ст. 254.